Nro 24.

# KURYER LITEWSKI

*Za dozwoleniem Nayiwyższego Rządu, Nayiaśnieyszego CESARZA, JMPERATORA Całey Rossyi.*

Z GRODNA DNIA 22. GRUDNIA Roku 1796. WE CZWARTEK

*z Londynu 25. Listopada z Gazety Hamb: pod Nrem 195.*

Sekretarz Lorda *Malmesbury* P. *Ellis*, który z ważnym ustnym zleceniem z Paryża tu przybył, nie pierwey się nazad wróci, aż P. *Pitt* bilansu skarbowego nie uczyni, co w przyszłym tygodniu ma nastąpić, podobno dla pokazania nieprzyiacielowi, że stan skarbu naszego iest dostateczny do prowadzenia dalszey Woyny, ieżeliby on niechciał przystać na słuszne kondycye pokoiu. Z wiednia codzień spodziewamy się Kuryera. Z tąd niedawno Kuryer do Lorda *Malmesbury* posłany został z dalszemi instrukcyami. Jest tu między kapitalistami i bankierami proiekt, zawieraiący nowy plan skarbu, gdzie Minister okazuie nowe dostatkow źrzódła na zaspokoienie potrzeb Kraiowych. Ma to bydź dobrowolna składka w ten sposob czyniona, że każdy patryota daiący pieniądze, odbierze za to *zaręczenie Skarbowe*, a summa w przeciągu roku po Woynie oddana zostanie. Procent zaś piąty półrocznie opłacanym będzie. Summa z takowey subskrypcyi wyniesie 25. milionow Funtow Sterlingow. Kwakrowie nawet, którzy do żadnego Woyny tyczącego się kroku, nieprzystępowali, maią bydź teraz przez akt Parlamentu do tey składki nakłonieni.

Lord *Carhampton* przybywszy z częścią Regimentu dragonij do połnocney części *Jrlandyi*, rozproszył wielu *buntownikow* i *Defenders*, wziął ich 50 w niewolą i odesłał częścią do *Linsburn*, częścią na Okręty. w *Jrlandyi* teraz wiele się patriotycznych assocyacij uformowało tak przeciwko wewnętrznym, iak ze wnętrznym nieprzyiaciołom, wiele z niespokoynych departamentow, ogłoszone w stanie insurrekcyi. W okolicach *Londondery*, obywatele opieraią się płacić XŻe *Portland* Sekretarz stanu wydał list cyrkularny do mieszkańcow, zalecaiąc im aby, byli w pogotowiu bydło swoie o 12. mil od brzegow *Jrlandskich* oddalić, ieżliby Francuzi chcieli gdziekolwiek wylądować; dla odięcia tym sposobem nieprzyiacielowi wszelkiey nadziei pomyślnego skutku w śmiałych iego przedsięwzięciach. Z nayświeższych wiadomości dowiaduiemy się z Ameryki połnocney, że się wielce obawiaią w Halifax przybycia i wylądowania Francuzow. Krąży też tam ich flotta od 11. liniowych Okrętow i 6. Fregat. Angielski admirał *Murray* niema do ich wstrzymania iak tylko 1. Woienny Okręt i 3. a iak drudzy mowią 13. Fregat. Pracuią śpiesznie w Halifax około uzbroienia tego Miasta, i mocny iest bardzo werbunek. Jest iuż do 50,000. ludzi, ale broni dla wielu brakuie. — Pakebot z *Gibraltaru* płynący wpadł wręce *Hiszpanow* i do *Radix* zaprowadzony został. Do Jamaiki przyprowadzono zabrany Okręt Hiszpański wartości 400. tysięcy Złł. Pol.

*z Paryża d. 25. Listopada z Gazety Hamburskiey pod Nrem 195.*

Grał *Clarke* przeznaczony do *Wiednia* dla negocyowania zawieszenia broni między Rzplitą i Cesarzem, udał się iuż w swoią drogę, i nie przez Włochy, ale prosto do *Wiednia* poiedzie, z przyczyny, że niedawno do samego Dyrektoryatu Kuryer od Cesarza przybiegł. Z *Brest* pod d. 17. następną odebraliśmy wiadomość: W wyprawie, do którey tu przygotowania robią, statki transportowe użyte nie będą, gdyż woyska wsiadaią na liniowe i woienne okręty. Dwa liniowe okręty z Dywizyi Admirała *Richery* mimo uganiania się za niemi Eskadry Angielskiey szczęśliwie tu przybyły.

*z Paryża 29 Listopada. z Gazety Berlin: pod Nrm: 149.*

Ambassador Angielski znowu rozpoczął korrespondencyą z Ministrem Jnteressow Zagranicznych: negocyacya ta zdaie się teraz brać tor więcey trochę zaspakajaiący przyiacioł pokoju.

*Nota Lorda Malmesbury do Ministra Jnteressów Zagranicznych.*

„ Dwór Londyński uwiadomiony o tym, co zaszło po podaney z iego rozkazu Nocie do Ministra Jnteressow Zagranicznych, osądził, że niema nic zgoła, coby mogł przydać do odpowiedzi daney przez niżey podpisanego na dwa zapytania, które Dyrektoryat kazał mu uczynić.

Dwor ten czeka zatym z naywiększą niecierpliwością na oświadczenie sentymentów Dyrektoryatu względem *principium* z iego strony za fundament negocyacyi zaproponowanego, i którego przyięcie zdało się bydź srodkiem naywłaściwszym, dla zrobienia pospiechu w negocyacyi tak ważney dla szczęścia tylu Narodów. Przeto niżey

podisany odebrał rozkaz ponowienia proźb o otwartą i dokładną w tey mierze odpowiedź aby Dwor iego mógł poznać z pewnością, czy Dyrektoryat przyimuie wspomnioną propozycyą, czy też żąda w niey iakich odmian lub modyfikacyi, czy nakoniec chciałby proponować insze *principium* ku temuż celowi dążące? „ w Paryżu d. 26. Listopada. (Podpisano) *Malmesbury*.

*Odpowiedź Ministra Jnteressow Zagranicznych na Notę Lorda Malmesbury.*

„ Dla dania odpowiedzi na Notę wczoray, to iest d. 26. Listopada, podaną przez Lorda *Malmesbury*, niżey podpisany, Minister Jnteressów Zagranicznych, ma w zleceniu od Dyrektoryatu wykonawczego przełożyć, że odpowiedzi 5. i 22. *Brumaire* uczynione, zamykały w sobie uznanie proponowanego *principium* kompensacyi, i że dla odięcia pretextu do dalszego tey materyi roztrząsania, niżey podpisany czyni, w imieniu Dyrektoryatu wykonawczego, formalne i niewątpliwe tego oświadczenie. Lord zatym *Malmesbury* na nowo iest zaproszony, do dania prędkiey i Kategoryczney odpowiedzi na propozycyą, która d. 22. *Brumaire* uczyniona mu została w tych wyrazach: niżey podpisany odebrał zlecenie od Dyrektoryatu wykonawczego zaprosić WMPana do wskazania nayprędzey i nazwyraźniey obiektów wzaiemney kompensacyi, którą WMPan proponuiesz „ w Paryżu d. 7. *Frimaire* Roku 5. (Podpisano) *Karol Delacroix.*

*Odpowiedź Lorda Malmesbury na Notę Ministra Jnteressów Zagranicznych d. 7. Frimaire.*

„ Niżey podpisany Minister Pełnomocny Króla Jmci W. Brytanij w odpowiedzi na Notę, która mu dziś rano od Ministra Jnteressów Zagranicznych przesłaną została, spieszy się zapewnić go, że w tym momencie przeszle ią do Dworu swego, od które go musi czekać koniecznie na dalsze rozkazy, nim będzie mógł wytłumaczyć się względem ważnych punktów, które ona zawiera „ w Paryżu d. 27. Listopada (Podpisano) *Malmesbury*.

Dziennik Obrońców Oyczyzny, zawiera w sobie co następuie:

Gral *Baraguey d' Hilliers* Komendant *Medyolanu* donosi, że Armia Włoska bijąc się ciągle przez trzy dni, odniosła d. 26. *Brumaire* (16. Listopada) zupełne zwycięstwo i 10,000 niewolnika zabrała. Czekamy na Rapport urzędowy Grła *en Chef Buonaparte*, dla udzielenia publiczności szczegułów tey pamiętney batalij. —

*List Grła en Chef Armij Renu i Mozelli do Dyrektoryatu wykonawczego z Główney Kwatery w Schiliken d. 2. Frimaire Roku 5.*

„ Obywatele Dyrektorowie! Garnizon z *Kehl* uczynił dziś rano mocną wycieczkę dla rekognoskowania szańcow nieprzyiacielskich. — Grał *Dessaix* zlecił Grłowi *Lecourbe* prowadzić prawe skrzydło do attaku, centrum komenderował Grł *Decaen*, a lewym skrzydłem Grł *Sicé*. Cała linia nieprzyiacielska przełamana została z naywiększą odwagą, bez wystrzału z broni ręczney; nieprzyiaciel opuścił całą swoię Artylleryą, którąśmy natychmiast zagwoździli. — Gdyby można było przewidzieć powodzenie tak zupełne, i mieć konie Artylleryczne w pogotowiu, zabralibyśmy byli naymniey 20. Armat, konmi zaś, które można było wyprząść od naszey Artyleryi, niemogliśmy uprowadzić tylko sztuk dziesięć. 600 czy 700. niewolnika wpadło w ręce nasze, w tych liczbie 30 Officerow, między któremi ieden i ułkownik i ieden Major. Taki iest skutek tey wycieczki. Grał *Dessaix* pomiarkowawszy, że rezerwy nieprzyiacielskie gotowe są do attakowania nas, ściągnął woysko do swoich okopow. Chcieć zaś utrzymać się w okopach nieprzyiacielskich, byłaby to operacya, która nie była w naszym proiekcie. Ta potyczka iedna z naykrwawszych w ciągu tey Woyny, musiała sprawić stratę znaczną w Woysku nieprzyiacielskim. „ Następnie potym pochwala woysk i Officerów. Grał *Dessaix* miał konia ubitego pod sobą, koń Grła *Lecourbe* raniony dwa razy i t. d.

*z Leydy 5. Grudnia. z Gazety Leydeyskiey Nr: 98.*

Praca *Zgromadzenia Narodowego Batawow* względem *Planu Konstytucyi*, który większością głosow za skazówkę dalszych deliberacyi przyięty został, niepierwey była rozpoczęta, aż się niezgodzono na zasadę to iest na iedność i nierozdzielność Rzpltey, który w proiekcie nie widziano; a po wielu sporach poprzedniczych, i kwestyach ubocznych, na Sessyi 2. t. m. większością 73. przeciwko 33 głosom, dekretowano co następuie. „ Po pilnym rozważeniu Propozycyi Obywatela *Hartog*, dnia wczorayszego Zgromadzeniu podaney, dekretowano, że plan Konstytucyi, maiący się podać od Zgromadzenia Ludowi *Batawow*, będzie miał za zasadę *iedność i nierozdzielność* całego Narodu Batawow i iego exystencyi, ażeby pomieniony Narod, tak co do stosunkow z obcemi Potencyami, iako też co do związkow wewnętrznych zostawał pod iednym i tym że Rządem naywyższym: że prócz tego, będzie wyznaczona w przeszły Poniedziałek, Kommissya z 7. członkow tegoż Zgromadzenia, która się zatrudni napisaniem stosownego do dawnych długow, planu, iakim sposobem ma bydź uczyniony w nich układ dogadzaiący wspólnym i wzaiemnym interessom Narodu —

*z Rzymu 15. Listopada z Gazety Bareuthskiey pod Nrem 241.*

*Oto iest List, który Grł Buonaparte pisał d. 21. Pazdziernika do Kardynała Mattei.*

Dwór Rzymski odmówił przyięcia warunkow pokoiu, które mu Dyrektoryat podał. Zerwał *Armistitium* nie dopełniaiąc wa-

runkow iego. Uzbraia się: chce Woyny.— Będzie ią miał. Ale z moiey strony, zimną krwią przewiduiąc zgubę i śmierć nierozsądnych, ktorzyby się odważyli czynić opor ufcom Republikańskim, winienem Narodowi moiemu, ludzkości i mnie samemu uczynić ostatni krok, dla nakłonienia Papieża do warunkow łagodnieyszych i stosownieyszych do istotnego iego dobra, iego charakteru i roztropności. Znasz Kardynale potęgę i siłę Armij pod moią komendą zostaiącey. Dosyć mi iest chcieć, ażeby zniszczyć władzę świecką Papieża. Jedź do Rzymu, pomów z Oycem S. oświeć go o prawdziwych iego interessach, pokaż mu intrygantow, ktorzy go otaczaią. i co chcą zguby iego i Dworu Rzymskiego. Rząd Francuski pozwolił mi ieszcze wysłuchać kondycyi pokoiu. Nic niema takiego coby się zagodzić nie mogło. Woyna tak dla Narodow krwawa, straszne na pokonanych sprowadza skutki. Odwroć to nieszczęście od Papieża. Wiesz, iak z duszy pragnę przez pokoy ułatwić te spory, ktoreby m przez woynę z sławą dla mnie bez niebespieczeństwa ukończył. Życzę Kardynale, tego skutku, iakiego są warte czyste twoie intencye. ( podpisano ) *Buonaparte.*

Papież chciał, ażeby ten list czytany był na nadzwyczayney sessyi kongregacyi stanu, ktora się odprawiła 31. Pazd. byli na niey Kardynałowie *Lusca, Novorella, Albani, Traietto, Altieri, Mattei.* Y Minister *Galeppi*, ktory był na kongressie w Florencyi. Wszyscy iednogłośnie wotowali za Woyną, procz iednego, ktory radził dalsze negocyacye, ale z bronią w ręku. Rekrutow zbieraią, i z niecierpliwością czekamy przybycia z Wiednia naywyższego Kommendanta.

*z Medyolanu d. 26 Listopada z Gazety Berlińskiey pod 149,*

Gazety nasze wzmiankuią o bitwie, po ktorey Grł *Davidovich* musiał się cofnąć. Grł *Buonaparte* zbiwszy d. 16. Korpus Grła *Alvinzi*, poszedł na kolumnę *Davidovicha*, ktorego forpoczty stały pod *Castelnuovo*. Republikanie opanowawszy wysokości pod *Rivoli*, bardzo szkodzili tylney straży Austryakow: poszli potym wzdłuż *Adygi* ku *Korona* i zabrali 4. Armaty i 6. wozow Ammunicyinych.

*z Augsburga 30. Listopada z teyże Gazety.*

Nie mamy rapportow Grła *Alvinzi*, czytamy tylko w Gazetach z *Roveredo* i *Botzen*, że ten Grł poszedłszy na lewy brzeg *Adygi* między *Weroną* i *Legnago*, d. 15. 16. i 17. miał bitwy bardzo krwawe, gdzie Austryacy zawsze prawie mieli przewagę: ale Grł *Buonaparte* z znaczną siłą przyszedłszy, uderzył na prawe skrzydło Austryakow, i przymusił ich do cofnienia się ku *Montebello*. D. 19. Armia Grła *Alvinzi*, tam się znaydowała, gotowała się do nowego attaku przeciw *Weronie*. Też Gazety dodaią, że Grł *Buonaparte* posłał d. 20 znaczny Korpus przeciw Grłowi *Davidovich* dla wzięcia mu flanki ze strony *Chiusa* i *Peri*, co przymusiło Austryakow do cofania się, w czasie ktorego ucierpieli nieco od Francuzow, ktorzy opanowali wzgórza, i spalili most na *Adydze* pod *Dolce*.

Listy z *Roveredo* d. 24. Listop. donoszą co następuie. Byliśmy niespokoyni względem Korpusu Grła *Davidovich*. ktory stał między *Peschiera* i *Weroną*: gdyż Grł *Buonaparte*, nie tylko w znaczney sile attakował go, ale procz tego posłał do *Peri* i *Dolce* więcey 4000. ludzi, dla trudnienia retyrady Austryakom; Lecz dowiaduiemy się z *Botzen*, że to cofanie szczęśliwie uskutecznione zostało, bez inney straty, procz batalionu Erbach z 600. ludzi złożonego, ktory dostał się w niewolą. Regiment de *Kleberk* stracił 20. ludzi w zabitych i ranionych, strata ogólna wynosi 800. ludzi. z Reszta potwierdza się wiadomość, że Francuzi opuścili nazaiutrz stanowiska *Peri, Offenego, Fane, Peabouo*, i udali się ku *Weronie*, gdyż Grł *Alvinzi* groził im odcięciem od reszty Armij.

*z Bazelei d. 28. Listopada z Gazety Berlin. pod Nrem 149.*

Piszą z *Medyolanu*, że d. 15. publikowano tam rozkaz bardzo surowy przeciwko wszelkiemu kupieniu się, wyiąwszy w Kościele. W samey rzeczy zgromadzili się Obywatele w nocy 14. i 15. po rożnych częściach Miasta: Grł *Baraguey* mowi w swoiey odezwie, *że te kupy uchybiły uszanowaniu winnego władzom Rządu Francuskiego.* Ogłoszono też, że Armia Francuska znaczne posiłki odebrała, i że inne Woyska są w marszu.

P. *Barthelemy* ogłosił tu urzędowe doniesienie następuiące: *Generał dywizyi Szef Sztabu. do Grła Baraguey d'Hilliers z Kwatery głowney Werony 29. Brumaire, 5 Roku Rptey.* ( 19. *Listopada* ) Nakoniec, moy kochany Generale, po nayśmielszych manewrach, po bitwach nayuporczywszych przez 8. dni nierozbieraiąc się, pobiliśmy Grła *Alvinzi* i iego Korpus, ktore ścigaliśmy aż do *Wicenza* 5000. niewolnikow, 3000. zabitych lub ranionych, 4. chorągwie i 12. Armat, są to owoce tych zwycięstw. *Alvinzi* zbiera swoich za *Brenta*. *Davidovich*, ktory niewie o losie Grła *Alvinzi*, stanął z swoią Kolumną na prawym brzegu *Adygi*, przełamawszy Dywizyą *Vanbois* posunął się ku tey stronie *Rivoli*: boiemy się, żeby nam nie uszedł. Jeżeli się on ieszcze dziś zatrzyma w swoich pozycyach, iutro pewnie w rękach naszych będzie z 6000. ludzi, ktoremi kommenderuie: niech żyie Armia Włoska! w krotce *Mantua* będzie w mocy Republikanow. Nigdy niewalczono z większą zaciętością; mamy dwuch głów śmiertelnie ranionych, i 5. ktorzy, jak się spodziewamy, wyzdrowieią; ieden General Adiutant i dwuch Adiutantow Grła *Buonaparte* zabitych zostało. Ledwie mam czas ciebie uścisnąć, musiemy ieszcze bić się, niema odpoczynku, aż nie zniszczym nieprzyiaciela ( podpisano ) *Alexander Berthier.* Zgodno z Originałem *Baraguey d'Hilliers.* Zgodno z kopią oryginału *Barthelemy* Ambassador Rptey Francuskiey.

*z Ratyſbony d.* 3. *Grudnia z Gazety Bareutſkiey pod Nrem* 243.

Nieſtety! koło fortuny znowu ſię we Włoſzech obróciło, i Woyſka Ceſarſkie muſiały *Mantuę* właſnemu iey loſowi zoſtawić. Nie trzeba ſię pytać, z iakiey przyczyny uzyſkane korzyści. znowu utracone zoſtały. W naykoſztownieyſzey grze ze wſzyſtkich, gdzie ſię krew ludzka leie, tak bywa iak w każdey inney; kto zawſze przykłada, wygrywa naoſtatku. Tym to ſpoſobem wygrali Francuzi w *Niderlandach* i nad *Renem*, i można było przewidywać, że tym ſpoſobem otrzymaią przewagę we *Włoſzech*, gdzie trzech iuż Ceſarſkich Generałow, całą ſwoią odwagę i wiadomości militarne przeciwko wſpomnionemu układowi Francuzow na prożno okazało.

*Od Granic Szwaycarſkich d.* 28. *Liſtopada z teyże Gazety.*

Piſzą z *Włoch*, *że Buonaparte* w coſaniu ſię ku *Weronie* poſzedł za przysłowiem ſwego Narodu: *Reculez pour mieux sauter.* Miał on iuż zamiar całą ſwą ſiłą na Grła *Alvinzi* uderzyć, i tak iak na początku Sierpnia każdy Korpus Auſtryacki z oſobna pobić, ale marſz *Davidovicha*, po zwycięſtwie przy *Rivoli*, temu przeſzkodził. Przedſięwziął więc *Buonaparte* więkſzy ieſzcze manewr zrobić: posłał Kolumnę ſwey Armij przez *Lugo* i *Allaſoſse* w tył Grła *Davidowich*, i tym ſpoſobem przymuſił go do cofnienia ſię śpieſznie od *Rivoli* i *Caſtelnuovo* ku granicom *Tyrolu.*

*z Deinigen niedaleko Norimbergi d.* 30. *Liſtopada z Gazety Bareutſkiey pod Nrem* 242.

Podpułkownik Ceſarſki *de Rover* od drugiego Regimentu Artyllery polowey. ma rozkaz z dodanemi 12. Artyllerzyſtami wyproźnić zbroiownią w *Norymberdze*, i przeprowadzić ią do *Wiednia*, znayduiąca ſię tam Amunicya wynoſi 31,000 Cetnarów.

*z Livornu* 14 *Listopada z Gazety Berlin: Nr:* 194.

Anglicy, ktorzy po opuszczeniu Korsyki wylądowali na wyspę *Elba* i okopali się w *Porto-Ferajo*, wysadzili niedawno do *Piombino* o 6 mil ztąd; Korpus od 4000 infanteryi i 1000 Kawaleryi, oraz park Artyllery złożony z 48 Armat wielkiego kalibru. Kommendant garnizonu Francuzkiego, składaiącego się tylko z 1600 ludzi, kazał zaraz czynić wielkie przygotowanie do obrony. Trzecia część Armat wałowych, iest wymierzona przeciwko miastu. Czekamy tu przybycia Woysk z Florencyi. Wysłano Kuryerów do *Modeny* i *Bologni* prosząc o posiłki. Wczora kilka oddziałow Kawaleryi Angielskiey zbliżyło się o dwie mile od Miasta.

*z Turynu* 19 *Listopada z teyże Gazety.*

Nasz Monarcha wsławił wstąpienie swoie na Tron przez Edykt wydany d. 15 t. m. uwalniaiący poddanych od wykonania przysięgi wierności, dla uniknienia kosztow w podobnym razie zwyczaynych. Król JMść ogłasza przez ten Edykt pardon generalny delinkwentom, i dezerterom pod pewnemi warunkami. Odnawia zakaz Grow hazardownych, nakoniec nakazuie przedaż dobr dziedzicznych Królewskich, zależących od szczegulnych dyrekcyi Ekonomicznych, dochod z przedaży obrócony będzie na profit narodu.

*z Lorrach* [*blisko Bazyley*) 29 *Listopada z teyże Gazety.*

Austryacy wczora zaczeli bombardować *Szaniec Mostowy* pod *Huningen*, ogień trwał przez cały ranek, więcey 1000 bomb, i 600 kul rzucono z bateryi. Miasto niewiele ucierpiało, gdyż bombardowanie iedynie wymierzone było przeciw mostowi: 6 batow bliższych prawego brzegu, zostało przedziurawionych. Artylerya z Szańcu mostowego i Fortecy tego odpowiadała. Woluntaryusze Francuzcy przedaią Bazyleyczykom bomby i kule Austryackie, iednę sztukę po 15 i po 16 *Sols.* Głowna Kwatera Xcia *Fürstenberg* tu się znayduie.

*z Strazburga* 26. *Listopada z teyże Gazety.*

Wczora z *Kehl* mocno strzelano na roboty Austryakow. Głowną Kwatera Grła *Moreau* zawsze iest w *Schiltigheim*, lecz Departamenta Woyskowe przetransportowano do *Hagenau.* Grł *Bourcier* ma głowną Kwaterę w *Brumat.* — List z *Bazylei* pod datą 25. zawiera co następuie. Od 3 dni słyszemy huk Armat. D. 22. Austryacy chcieli założyć nową bateryą na brzegu *Renu* pod *Fimeldinger Rain*, aby mogli łatwiey szturmować do mostu. Ale że Francuzi mieli bateryą na lewym brzegu, starali się przeszkodzić robotom Austryakow. Ci zaś cofneli się maiąc kilka ludzi zabitych i ronionych. Rzucili oni kilka granatnikow do *Huningen:* dwuch zołnierzy w Mieście, a 3 na wyspie ubito. Wczorsy kanonada była żywsza i bardziey ciągła, niżeli dni poprzedzaiących, tak z bateryi Austryackich, iakoteż z fortecy *Huningen.* Mówią, że most na Renie bardzo został uszkodzony przez ogień Cesarskich. —

## D O N I E S I E N I E.

Redakcya Gazety Litewskiey uwiadamia P. Publiczność, iż pierwszego Stycznia, następuiącego Roku, zaczyna się Kwartał, zaczym ktoby sobie życzył mieć Kuryera Litewskiego, aby się zgłosić raczył zawczasu do Pocztamtu Grodzieńskiego lub Wileńskiego, albo też do naybliższey Poczty, gdzie abonowania zwyczaynym sposobem przyimowane będą. —

Cena Gazety, z pocztą na Rok Złł: Pol. 80, na pół Roku 40, a 20 na Kwartał, ieden Exemplarz osobno Gro. Pol. 20.

Nro. 24.

# DODATEK
## DO
# KURYERA LITEWSKIEGO

Z GRODNA DNIA 22. GRUDNIA R. 1796. WE CZWARTEK.

*Kontynuacya Adreſſu Waschingtona.*

Nie wystawiaiąc sobie nawet takowey ostateczności, dosyć iest na zwyczaynych duch, stronnictwa zaburzeniach, aby lud roztropny poczytał sobie za obowiązek powściągać go i osłabiać. —— Zawsze on służy do zawikłania intereſſow publicznych i osłabienia rządu przez fałszywe obawy i zazdrości bez gruntu, sprawuie w publiczności niespokoyne poruszenia, zapala przeciw sobie partye i często się na buncie kończy. Otwiera wrota przedayności i obcym wpływom, które potym przez kanał stronniczych namiętności, ułatwiaią sobie przystęp do rządu, a tym sposobem polityka i wola kraju iednego, staią się łupem polityki i woli obcego. —— Jest wprawdzie mniemanie, że w Kraiach wolnych partye są pożytecznemi bodźcami dla rządu i dla utrzymania w Energij Ducha wolności. Nie zaprzecza się temu, ale w pewnych obrębach. W Konstytucyach rządu Monarchicznego, patryotyzm może na ducha partyi spoglądać oboiętnie, a nawet przychylnie, ale w gminowładztwach, w rządach zupełnie wolnych, nie trzeba ducha tego ożywiać. Przy naturalnym rządów tych zamieszaniu pewną iest rzeczą, że do każdego zbawiennego celu podostatkiem ducha tego znaydzie się; a gdy się do niego zawsze niebezpieczenstwo rozwięzłości łączy, publiczna więc opinia, powinna go czynić umiarkowanym. Na ogień, ktorego zgasić nie można, zawsze baczne oko mieć należy, żeby się niezamienił w pożar, i żeby zamiast ogrzania niepalił.

W Kraju wolnym, ci, ktorym rząd iego iest powierzony, w granicach władzy swoiey zachować się powinni. Chęć rozpostrzenienia iey dąży do tego, aby władzę wszystkich Magistratur w iedną skoncentrować, a tym sposobem prawdziwy ustalić despotyzm. W sercu ludzkim znayduie się pewna chciwość panowania i chęć użycia go na złe, co nas o prawdzie powyższey przekonać powinno. —— Konieczność wzaiemnie przeciwnych sobie działań w exekucyi władzy polityczney, przez podział iey między rozmaitych Urzędnikow i przez przeznaczenie każdego z nich z osobna, na stróża dobra publicznego przeciw zamachom innych, iest rzeczą w Kraju nawet naszym przez dawne i nowsze doświadczenia dowiedzioną. —— Potrzebą iest utrzymać i urządzić te przeciwne sobie działania. Jeżeli w opinij ludu podział i modyfikacya władz konstytucyinych nie są dostateczne, niech tedy sposobem od konstytucyi przepisanym będą poprawione, ale nie przez *uzurpacyą*, gdyż ta, mogąc być nawet czasem narzędziem do dobrego, iest iednak zwyczaynie mieczem niszczącym wolne rządy. ——

Między wielu skłonnościami i uczuciami, naycelnieyszemi dobra publicznego podporami, są moralność i Religia. Na próżno ten Patryotą mieni się, co zburzyć usiłuie te wielkie szczęśliwości ludzkiey filary, te naymocnieysze obowiązków człowieka i Obywatela zasady. Polityk tak iak każdy skromny człowiek, kochać ie i szanować powinien. —— Chcąc wystawić rozliczne ich z publicznym i prywatnym szczęściem związki, trzebaby książkę napisać. Zapytaymy się poprostu, gdzie będzie pewność maiątku, honoru i życia, ieżeli z przysięgami służącemi w sądach za dowód i sposob dociekania prawdy, nie będzie złączone obowiązuiące uczucie gruntuiące się na Religij? Nie twierdźmy, chyba iak nayostróżniey, że obyczaie bez Religij utrzymać się mogą. Choć dla wydoskonaloney edukacyi wielu osob, hamulec ten zdaie się mniey dla nich być potrzebnym, rozum iednak i doświadczenie przekonywaią, że moralność ludu bez religij utrzymać się niemoże. —— Obyczayność i cnota koniecznemi wszelskich rządow republikańskich są zasadami. Możnaż być prawdziwym ich czcicielem, a patrzeć z oboiętnością na ciosy wzruszaiące fundamenta, na ktorych stoi budowa? Wspieraycie edukacyą, rozszerzaycie światło i umieiętności. —— Jest to przedmiot naywiększey wagi. Jm się bardziey sposob publiczny myślenia oświeca, tym pewnieyszą iest trwałość Rządu.

Utrzymaycie publiczny kredyt iako zrzódło potęgi i bezpieczeństwa. Sposoby mienia go są: nieużycia go iak tylko rzadko; oszczędzenie wydatków przez przywiązanie do pokoju z pamięcią na to, że pewne wydatki czynione na odwrócenie grożących niebezpieczeństw, częstokroć nie tak wielkie bywaią, iak te, kiedy istotne iuż niebezpieczeństwo wstrzymać należy; strzec się powiększenia długu narodowego, a w tym celu nie tylko zmnieyszać wydatki, ale wypłacać w czasie pokoiu zaciągnięte w koniecznych woynach długi, a nakoniec nie rzucać sposobem nieſzlachetnym na potomków naszych ciężaru, który sami dźwigać winni iesteśmy. ( *Reſzta potym.* )

*z Konſtantynopola d.* 25. *Pazdziernika z Gazety Hambur: pod Nrem* 195.

Ambaſsador Francuſki *Aubert Dubayet* podał *Reis-Effendemei* Notę, w którey donaga ſię, aby P. *Chalgrin*, którego Ludwik XVIII. przysłał w ſtopniu *Charge d'Afferes* do Porty, a którego ona nie uznała, niezwłócznie Kraie Tureckie opuścił. Ale *Reis-Effendi* niedał ieſzcze w tey mierze kategoryczney odpowiedzi, — Gdy względem żądania Grła *Aubert Dubayet* o uznanie iakiegoś rodowitego Greczyna za konſulą generalnego Rzplitey Francuſkiey w *Wołoſzech* i *Moldawij*, Porta ieſzcze ſię dotąd wyraźnie nie oświadczyła; zatym wſpomniony Ambaſsador wysłał niedawno Sekretarza ſwoiey Legacyi do *Moldawij* na zaſtąpienie tego mieyſca. — z *Tulonu* oczekiwane ſą co dzień 2. Francuſkie Fregaty z podarunkami dla W. Sułtana i z znaczną liczbą Francuſkich Officerow, którzy wchodzą w służbę Turecką. Już wielu Francuſkich rzemieślników i żołnierzy przybyło. Eſkadra z 4 Okrętow Woiennych złożona, wyſzła w tych dniach z kanału, dla krążenia przeciwko kaprom *Maltańſkim*. Głowa buntownika Baſzy de *Scutari*, który nie od Biſkupa Greko orientainego, ale od 18. letniego *Montenegrina* zabity był, przez Kuryera tu przywieziona i w *Seraiu* wyſtawiona zoſtała.

*z Kaltenherberg* 28. *Liſtopada z Gaz. Ber.* 149.

Oſtatniego czwartku 24. była mocna kanonada pod *Huningen*: przyczyną iey było zbliżenie ſię wzaiemne robotników do brzegow *Renu*. Kilku żołnierzy i wieśniakow z obuſtron było zabitych i ranionych. Auſtryacy zepſuli dwie łyżwy moſtowe, na mieyſce których zaraz Francuzi inne podſtawili. Dziś huk Armat o 10. ieſzcze godzinie słyſzeć ſię dał, i trwał nieuſtannie aż do nocy.

*P. S.* W tym momencie dowiaduiemy ſię, że moſt pływaiący, całkiem przez ogień Auſtryakow zoſtał zerwany. Część pontonow zoſtała przeprowadzona na naſz brzeg, reſzta zaś na lewy. Twierdzą, że ieżli Francuzi, którzy bronią ſzańcu moſtowego nie poddadzą ſię, to iutro naſtąpi formalne bombardowanie Miaſta *Huningen*.

*z Offemburg d.* 28. *Liſtopada z teyże Gazety.*

Od dwóch dni Francuzi ſtrzelaią dzień i noc na okopy Auſtryackie. W nocy 26. i 27. uczynili wycieczkę z znacznym Korpuſem Grenadyerow i 3 batalionami infanteryi: przyſzli aż do okopow, z kąd odpędzeni zoſtali w ten ſpoſob, że więcey nie odważą ſię tak bliſko podchodzić. Dziś rano odkryto wſzyſtkie bateryе na prawym brzegu *Kinzing*. Skutek ich tak był pomyślny, że Francuzi byli przymuſzeni opuścić wioſkę *Kehl*. Auſtryacy ią opanowali, i pomimo tęgiego ognia karabinowego, wyſtawili tam ſobie mieſzkanie. Nieprzyiaciel tentował ich z tamtąd wypędzić, ale był odparty aż do bateryi, gdzie żywy i ciągły z naſzey ſtrony ogień, muſiał mu ſię mocno naprzykrzyć. Zdaniem ludzi znaiących ſię na ſztuce Woienney, korzyści dnia tego ſą nieoſzacowane.

*z Manheimu* 3. *Grudnia z teyże Gazety.*

Operacye ze ſtrony *Kehl* pomyślnie idą. Auſtryacy ſtraſzliwie ſtrzelaią, i opanowali iednę Wyſpę bliſko *Avenheim*. Ta korzyść tym ieſt ważnieyſzą, że z tego mieyſca można ſięgać moſtu pod *Kehl*. Oſtatnie wiadomości zapewniaią nawet, że iuż dwie Arkady tego moſtu zruynowano.

*Od Wyżſzego Renu d.* 1. *Grudnia z Gazety Berlińſkiey pod Nrem* 149.

D. 19. Liſtopada Francuzi opuścili *Spire*, wczoray patrol Auſtryacki poſłany zoſtał w tę ſtronę dla rekognoſkowania. — Połunął ſię aż do *Spire* i daley. —

*z Bonn d.* 4. *Grudnia z Gazety Berlińſkiey pod Nrem* 149.

Woyſka Auſtryackie zmocniły ſię znacznie w wioſkach leżących na tamtey ſtronie *Renu*. Główna kwatera ma bydź niezwłócznie do *Siegbourg* przenieſiona. Auſtryacy zgromadzili byli wiele małych ſtatkow i łodek przy uyściu *Sieg*; teraz zaś wſzyſtkie na brzeg wyciągneli. Ze ſtrony Republikanow zupełna ſpokoyność. —

*z Bruxelli d.* 29. *Liſtopada z Gazety du Bas-Rhin pod Nrem* 98.

Wiele ſzalup kanonierſkich i innych ſtatkow, które wiatr gwałtowny zerwawſzy kotwice wyniosł z portu *Dunkierki* poſzło ku brzegom *Zelandyi*, dwa z tych ſtatkow ſchroniły ſię do *Nieuport* i *Oſtendy*, a inne powróciły do *Dunkierki* bardzo uſzkodzone, zatrudniaią ſię teraz ich naprawą. Kilku maytkow i żołnierzy zgineło z tey okazyi. Z reſztą wſzyſtkie woyſka przeznaczone do wyprawy, wynoſzą 7. do 8,000 ludzi pod komendą dwóch Generałow; od kilku iuż dni wſiadły na ſtatki będące w porcie i czekaią tylko na rozkaz do wyiścia na morze. Eſkorta ſkłada ſię z korwet, ſzalup kanonierſkich i korſarzy. Wprowadzaią na Okręty Artylleryą i opatruią w żywność na 6. mieſięcy. Mimo tych przygotowań, które ſię w *Dunkierce*, *Breſt* i innych portach kanału *la Manche* czynią, mniemanie ieſt powſzechne, że maią tylko za cel trwożyć Anglikow, nie zaś wylądowanie na ich brzegi; to oſtatnie albowiem uważać można z wielu przyczyn za przedſięwzięcie trudne i hazardowne. — Sławny *Karol de Lupoigne* zaczyna znowu ukazywać ſię na ſcenie. Aż do tego momentu potrafił uniknąć od czatuiących na niego. Manifeſta zapalaiące do buntu publikuią ſię teraz pod iego imieniem i przechodzą z rąk do rąk: on ſam przebiega wſie i rozdaie pieniądze. Nazwiſko *Lupoigne* ieſt tylko u niego nazwiſkiem Woiennym, ale właściwie nazywa ſię *Jacquenin*. Służył przez niejaki czas w Korpuſie Auſtryackim *Laudon verd.* Poczyniono wſzyſtkie śrzodki dla złapania go.

## D O N I E S I E N I E.

Dnia 22. Grudnia z Grodna: Xiążka pod tytułem *Rolnictwo i Ogrodnictwo* znayduie ſię w ſklepie JP. *Biecza* w Wilnie, pod Nr 190. Oświadcza ſię Autor iż to dzieło, łączące w to Plany i Wzory Ekonomiki, naynowsze przedſtawi czytelnikowi cały skład Rolnictwa i Ogrodnictwa w zrozumiałym i iasnym zbiorze.